

„WESOŁA LWOWSKA FALA”

Źródło: Książd Andrzej Zwoliński : „Lwowskie okruchy historii”

Radio wynalezione przez Guglielmo Marconiego, trafiło do Warszawy w 1925 roku. Od chwili powstania Polskie Radio stało się jedną z najważniejszych instytucji odrodzonej Polski, miało możliwość utrzymania jednego przekazu adresowanego do Polaków ze wszystkich trzech dawnych zaborów. Mogło więc wyrównywać szanse kulturowe i pielęgnować poczucie solidarności Polaków, pomimo różnic historycznych i niedawnych doświadczeń. Wkrótce pojawiły się rozgłośnie regionalne: w Krakowie (1927), Poznaniu (1927), Katowicach oraz Wilnie (1928). 15 stycznia 1930 roku zaczęło nadawać Radio Lwów.

Polskie Radio Lwów było regionalną rozgłośnią Polskiego Radia, które działało w tym mieście w latach 1930-1939. Stacja nadawcza tej rozgłośni początkowo miała moc 2 KW, w 1931 roku zwiększono ją do 16 KW, zaś w 1936 do 50 KW. Bardzo szybko Radio Lwów zyskało najsilniejszą – po stolicy – pozycję w radiofonii polskiej. To nie teatr czy prasa, ale właśnie radio przywróciło miastu Lwów jego dawne znaczenie kulturowe. Dyrektor Juliusz Petry wspominał: „Zbieraliśmy i ratowaliśmy z zapomnienia przejawy folkloru miejskiego i udało nam się ustalić teksty popularnych we Lwowie piosenek, spisywaliśmy powiedzonka gwarowe, specjalny język batiarów i dowcipy nadsyłane ze wszystkich stron.

Biura rozgłośni i studia znajdowały się w gmachu przy ulicy Batorego 6, zaś stacja nadawcza na terenie Targów Wschodnich. W 1939 roku Lwów był najbardziej radiofonizowanym miastem w Polsce, miał 45 tys. abonentów radiowych.

Rozgłośnia była niezwykle popularna. Do najpopularniejszych audycji należała „Wesoła lwowska fala” – cotygodniowa, istniejąca od 1933 r. , gdy zastąpiła „Wesołe lwowskie niedziele”. Audycja ta powstała z inicjatywy Wiktora Budzyńskiego, a skupiła grono charakterystycznych typów miejskiego folkloru lwowskiego w tym Kazimierza Wajdę (Szczepko) i Henryka Vogelfangera (Tońka) i innych. Statystyki wykazywały, że słuchowisko regularnie gromadziło przy odbiornikach blisko sześć milionów ludzi. Tylko dwie pierwsze siedmiogodzinne audycje „Wesołej niedzieli” były nadawane (od 23.X.1932) w programie lokalnym, a kolejne – na życzenie Warszawy – emitowano na cały kraj.

Wśród innych popularnych audycji lwowskiego radia były m.in. „Ta-joj”, „Gospoda pod Lwowem”, „Rozmowa z lwami pod ratuszem”, „Lwowska Warta”, „Spacerkiem po Lwowie”, „Radio chorych”. Popularnością cieszyły się też transmisje niedzielnych i świątecznych nabożeństw z kościołów obrządku łacińskiego i ormiańskiego.

Radio przestało nadawać 23 września 1939 roku, po agresji Związku Radzieckiego na Polskę i rozpoczęciu okupacji Lwowa.

Zespół Polskiego Radia opuścił Lwów, a radiostacja zamilkła.

Krótkie losy naszych bohaterów; Szczepka i Tońka:

1. Kazimierz Wajda ps. Szczepko, współtwórca „Wesołej Lwowskiej Fali”, rodowity lwowianin z Gródka (zachodnia dzielnica miasta) urodzony 3 grudnia 1905 roku. Studiował na Politechnice Lwowskiej, ale bardziej pociągała go kariera aktorska. Z Henrykiem Vogelfangerem zagrali w trzech filmach. Był autorem szeregu dialogów, skeczów i scenek radiowych. Po wkroczeniu Rosjan do Lwowa znalazł się w Rumuni z zespołem estradowym powstałej w Wesołej Fali, potem był we Francji, a następnie w Anglii, Belgii i Holandii. Po wyzwoleniu, od 1948 roku pracował w Polskim Radio w Warszawie jako aktor i reżyser. Zmarł w wieku 49 lat 8 maja 1955 roku w Warszawie i jest pochowany na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.
2. Henryk Vogelfanger ps. Tońko urodzony w rodzinie pochodzenia żydowskiego 4 października w 1904 roku. Rodowity lwowianin z Łyczakowa. Ukończył VI Gimnazjum im. Staszica we Lwowie. Studiował prawo na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie otrzymał tytuł doktora praw. W 1935 roku otworzył własną kancelarię adwokacką. W 1933 roku wraz ze Szczepkiem zaczął występować w słuchowisku radiowym „Wesoła Lwowska Fala”, gdzie popularność przyniosły mu role lwowskich batiarów. Dzięki ich występom w krótkim czasie ta audycja stała się najpopularniejszą audycją radiową w przedwojennej Polsce.

Zagrali obaj w trzech filmach: „Będzie lepiej” (1936), „Włóczęgi” (1939) i „Serce batiaara” ten film został niedokończony do 1939 r. Podobnie jak jego kolega Kazimierz Wajda był członkiem zespołu aktorskiego we Francji i Anglii. Był żołnierzem I Dywizji Pancерnej generała Maczka. Po wojnie pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii, gdzie wykładał łacinę i prawo w szkole średniej. Do Polski powrócił latem 1990 roku. Zmarł w Warszawie. Pochowany jest w Londynie. Występował na scenie Teatru Polskiego w Londynie, był członkiem

ZASP na Obczyźnie. Był obdarowany niespotykanym poczuciem humoru i niezwykłą umiejętnością gawędziarstwa. W 1988 r. powstał film dokumentalny „Tońko, czyli legenda o ostatnim baciarze”, w którym legendarny Tońko snuje opowieść o swym fascynującym życiu i o ukochanym Lwowie. W 1937 r. otrzymał „Srebrny Krzyż Zasługi”.

KORNEL MAKUSZYŃSKI PISAŁ O SWOIM LWOWIE:

„Lwów miał zawsze duszę radosną i rozśpiewaną. Przewalały się nad nim burze, rude przewalały się pożogi, żelaznym zębem wojna gryzła jego mury, gromy biły w jego wieże, a jego dusza, jakąż żarliwą wiarą przepojona, zawsze śpiewała. (...)

Jest to miasto Polską obłąkane! Duszy swojej nie ukrywa, więc ją każdy ujrzeć może, jak rozkwitłą czerwoną różę! Czaruje nią i zniewala! Rozkochać potrafi każdego swoim uśmiechem, jasnym, szczerym i rzewnym”.

Sanok, 25.01.2024 r.

Dh. Barbara Milczanowska
Grupa Turystyczno-Historyczna
TG „Sokół” w Sanoku